

Skatt for utvikling

Innhold

Innledning og sammendrag	3
Noen resultater	4
1. Styrking av skattemyndighetene i samarbeidsland	4
Samarbeidet i Mosambik	4
Institusjonssamarbeidet mellom Skatteetaten og Autoridade Tributaria de Mocambique (AT)	5
Resultater	5
Samarbeidet i Tanzania	5
Institusjonssamarbeidet mellom Skatteetaten og Tanzania Revenue Authority (TRA)	6
Resultater:	6
Samarbeidet i Zambia	7
Institusjonssamarbeidet mellom Skatteetaten og Zambia Revenue Authority (ZRA)	7
Resultater	8
Samarbeid med det Internasjonale pengefondet (IMF)	9
African Tax Administration Forum (ATAF)	9
Regionalt seminar	10
2. Multilateralt samarbeid	11
Samarbeid med OECD	11
IMFs anti-hvitvaskingsfond	11
Extractive Industries Transparency Initiative (EITI)	12
3. Forskning og kunnskapsformidling	12
International Centre for Tax and Development (ICTD)	12
Tax havens, capital flows and the developing countries (TaxCapDev)	13
African Economic Research Consortium (AERC) - Kapitalflukt ut av Afrika	13
4. Sivilt samfunn	13
Financial Transparency Coalition	13
Tax Justice Network (TJN)	14
AFRODAD (African Forum and Network on Debt and Development)	14
Publish What You Pay (PWYP), Norge	15
Thomson Reuters Foundation (TRF)	15
Kirkens Nødhjelp (KN)	16
Caritas Norge (CN)	16
Centro de Integridad Publica (CIP)	16
Anneks 1	17

Innledning og sammendrag

Et velfungerende skattesystem er en viktig forutsetning for at utviklingsland skal kunne redusere bistandsavhengigheten og finansiere egen utvikling. Gode skattesystemer er også av stor betydning for å legge til rette for handel og investeringer, og indirekte for økonomisk vekst og sysselsetting. Videre vil et godt skattesystem bidra til rettferdig fordeling og til å styrke den sosiale kontrakten mellom myndigheter og befolkning, og er således et viktig element i en statsbyggingsprosess.

Programmet Skatt for utvikling (Sfu) ble etablert i 2011, etter at Norge gjennom flere år hadde støttet arbeid med skatt og inntektsmobilisering i utviklingsland på ulike måter. Ansvar for forvaltningen av innsatsene under programmet ligger hos UD, Norad og ambassadene.

Dette er den andre rapporten om Skatt for utvikling. Mens den første fra 2012 også inneholdt en relativt omfattende beskrivelse av bakgrunnen for etableringen, programmets oppbygging og hvordan innsatsområdene henger sammen, er formålet med denne rapporten primært å synliggjøre aktiviteter og resultater siden forrige rapport, dvs. fra og med annet halvår 2012, og ut 2013.

Aktivitetene i programmet kan deles inn i fire områder som utfyller og støtter hverandre:

1. Styrking av skattemyndighetene i samarbeidsland
2. Multilateralt samarbeid
3. Forskning og formidling av kunnskap om skatt
4. Støtte til sivilt samfunn

Skatt for utvikling omfatter mange programmer med ulike resultatrammeverk. Programmene skal på ulike måter bidra til å nå det overordnede målet for all bistand, nemlig redusert fattigdom. Dette skal oppnås gjennom at det gis støtte til utvalgte samarbeidslands arbeid med å etablere og håndheve gode skattesystemer som øker inntektene og bidrar til utjevning. Hvordan skatteinntektene øker, herunder virkningene på fordeling, økonomisk vekst og tilliten til myndighetene, er like viktig som hvor mye inntektene øker. Med gode skattesystemer menes således effektive og rettferdige skatteregimer og ansvarlig og rettferdig myndighetsutøvelse. Det er imidlertid mange faktorer som påvirker fattigdomsutviklingen i et land, og den norske innsatsen på skatteområdet kan bare være ett bidrag.

Hovedvekten i Skatt for utvikling ligger på å styrke skatteadministrasjoner, selv om arbeid med skattepolitikk også inngår i programmet. Skattepolitikk- og administrasjon henger nøye sammen, og det er viktig at både systemet og håndhevingen oppleves som rettferdig. I mange land er erfaringene at både personer og selskaper med høye inntekter ofte betaler en urimelig lav skatt. Dette skyldes mange forhold, både lovlig skattetilpasning og at gunstige skattevilkår innvilges store selska-

per. Tvilssomme og klart ulovlige forhold forekommer imidlertid i stort omfang. Beregninger viser at ulovlige kapitalstrømmer, som kan defineres som midler som er opptjent, overført eller brukt på ulovlig måte, er mange ganger større enn samlet offentlig bistand¹. Skatteunndragelser fra kommersielle selskaper utgjør den største delen av dette. For å nå målet om økte skatteinntekter og større utjevning, er det dermed også viktig å redusere den ulovlige kapitalflukten fra utviklingsland. Skatt for utvikling-programmet omfatter både internasjonalt samarbeid for større økonomisk åpenhet, og styrking av nasjonale skatteadministrasjoner.

Forskningsbasert kunnskap om forholdet mellom skatt og utvikling, formidling av kunnskapen og større forskningskapasitet på feltet i utviklingsland, er viktig for å nå målene om økte skatteinntekter og mer rettferdige skattesystemer. Støtte til norske og internasjonale forskningsprogrammer er derfor en viktig del av Skatt for utvikling.

En forutsetning for å kunne nå de overordnede målene i programmet, er at nasjonale myndigheter ansvarliggjøres gjennom krav om åpenhet og etterprøvnbarhet på skatteområdet. Støtte til organisasjoner som arbeider for mer åpenhet og debatt om skatt og utvikling er derfor en fjerde komponent i Skatt for utvikling. Det gis tilskudd gis norske, internasjonale og lokale aktører. Disse kan bidra til å påvirke nasjonale skattesystemer, bruk av skatteinntektene og internasjonale prosesser.

Noen resultater

Skattesamarbeidet med myndighetene i Mosambik, Tanzania og Zambia har gitt konkrete resultater. Særlig gode har resultatene vært i Zambia, der institusjonssamarbeidet med den norske skatteetaten har pågått lengst. I Tanzania er et bredt spekter av lokale aktører involvert. Her har den norske støtten bidratt til kapasitetsutvikling, som har vært viktig for både utformingen av skattepolitikken og skatteadministrasjonen i gruve- og petroleumssektoren. Institusjonssamarbeidet i Mosambik har bidratt til økt kompetanse i skatteetaten til å kontrollere at internasjonale oljeselskaper betaler korrekt skatt. For mer om resultatene på landnivå vises det til omtalen under punkt 1.

Bekjempelse av organisert kriminalitet og ulovlige kapitalbevegelser, herunder skatteunndragelse, er de siste årene plassert høyt på den globale politiske dagsorden. Norge samarbeider aktivt med flere internasjonale organisasjoner, som jobber for økt åpenhet og utveksling av skatteinformasjon. I Norge er flere tiltak innført, som land-for land rapportering og automatisk utveksling av skatteinformasjon. I kampen mot hemmelighold og kapitalflukt har også sivilsamfunnsorganisasjoner en viktig rolle. Det er rimelig å anta at det grundige analyse- og påvirkningsarbeidet som foregår i organisasjonene som støttes av Skatt for utvikling bidrar til at temaet holdes høyt på den internasjonale dagsorden. Når det gjelder resultater av forskningsprogrammene må samfunnseffekter måles over en relativt lang tidshorison. Det tar tid å produsere god forskning, og ofte betydelig lengre tid før resultatene får innvirkning på myndigheters policy-utforming. En gjennomgang av forskningskonsortiet ICTD tilsier imidlertid at programmet allerede kan vise til gode resultater, både når det gjelder produksjon av forskning og formidling av resultatene.

1 Global Financial Integrity (December 2012); Illicit Financial Flows from Developing Countries 2001-2010.

1. Styrking av skattemyndighetene i samarbeidsland

Styrking av kapasiteten til skattemyndighetene i våre samarbeidsland er kjernen i Skatt for utvikling. Kapasitetsutvikling er et viktig virkemiddel for å nå målet om etablering og håndheving av gode skattesystemer som øker inntektene og bidrar til utjevning. Samarbeidslandene er Mosambik, Tanzania og Zambia.

Arbeidet foregår primært gjennom institusjonssamarbeid mellom den norske Skatteetaten og skatteetatene i Mosambik, Tanzania og Zambia. I tillegg støtter Norge samarbeid mellom afrikanske skatteadministrasjoner gjennom ATAF (African Tax Administration Forum) samt tre IMF-fond som bidrar til å finansiere IMFs skattebistand til utviklingsland.

Samarbeidet i Mosambik

Lovende gassfunn kan bety store fremtidige inntekter for Mosambik. Et godt system for petroleumsbeskatning og en effektiv skatteadministrasjon som kan beregne og kreve inn skattene, er avgjørende for at staten skal få en rimelig andel av grunnrenten. I den fasen Mosambik er inne i, før petroleumsselskapene får inntekter som gir skattbart overskudd, er det viktig at selskapenes kostnader blir beregnet korrekt. Underskudd kan fremføres og kommer til fradrag når selskapene senere kommer i skatteposisjon.

Norge og Mosambik har hatt et samarbeid innenfor petroleumssektoren i flere ti-år. Siden 2006 har samarbeidet vært en del av Olje for utvikling- programmet. Samarbeidet med skattemyndighetene Autoridade Tributaria de Mocambique (AT) er en del av Skatt for utvikling- programmet og startet opp i 2011. Fokus i dette samarbeidet er på kontroll og revisjon av internasjonale oljeselskap. De to programmene har således begge som målsetning å styrke lovverk og institusjoner som er sentrale for at Mosambik skal kunne forvalte sine store petroleumsforekomster på en god måte.

Norge støtter også IMFs rådgivning til myndighetene i Mosambik innen petroleumsskatt, skatteadministrasjon og makroøkonomisk politikk gjennom flergiverfondet Managing Natural Resource Wealth. Videre bidrar Norge til reformarbeidet i Mosambik gjennom en felles finansieringsmekanisme (Tax Common Fund) sammen med Storbritannia, Sveits, Sverige og Tyskland.

Institusjonssamarbeidet mellom Skatteetaten og Autoridade Tributaria de Mocambique (AT)

Formålet med institusjonssamarbeidet er å øke ATs kapasitet til å følge opp og kontrollere at internasjonale selskaper i petroleums- og fiskerisektoren betaler korrekt skatt. Valget av sektorer er basert på etterspørsel fra AT, samt kompetansen på norsk side.

En intensjonsavtale mellom AT og den norske Skatteetaten ble undertegnet i desember 2010. Dersom det besluttes at samarbeidet skal fortsette, vil det i

løpet av 2014 bli utarbeidet et fullstendig avtaleverk med et flerårig program-dokument, programavtale og institusjonsavtale.

I 2013 bisto Skatteetaten med støtte til skatterevisjon av ett internasjonalt petroleumsselskap og to internasjonale fiskeribedrifter. Det ble gjennomført til sammen fem delegasjonsbesøk, hvorav to knyttet til revisjon av petroleumsselskapet og tre til fiskeribedriftene. Hvert besøk besto av et team med to til fire rådgivere, med en til to ukers varighet (bortsett fra ett besøk som ble redusert til to dager pga eksterne omstendigheter). Videre ble det arrangert et seminar om kontroller knyttet til fiskerinæringen. Basert på en invitasjon fra den norske skattedirektøren, besøkte en delegasjon fra AT, med bl.a. ATs president, Norge i april 2013. Formålet var økt kunnskap om norske erfaringer, med spesielt fokus på skattlegging av petroleums- og fiskerisektoren. Delegasjonen besøkte bl. a en rekke relevante institusjoner i Oslo-området, Stavanger og Bodø.

Resultater

Fra 2012 til 2013 økte skatteinntektene i Mosambik fra 24 prosent til 27 prosent av BNP. Om lag en fjerdedel av økningen (ca 5,6 milliarder kroner) tilskrives økt gevinstskatt som følge av at selskaper solgte andeler i gassfelt.

Gjennom skatterevisjoner gjennomført med støtte fra Skatteetaten, er det i 2013 identifisert betydelige beløp som potensielt vil kunne resultere i økte innbetalinger fra petroleumsselskapet. Dette avhenger imidlertid av at AT følger opp sakene innen visse tidsfrister og får gjennomslag for sine synspunkter. Det er også identifisert beløp relatert til fiskerinæringen

Det er enighet om at to besøk i året knyttet til petroleumsrevisjon er for lite, og det er lagt opp til fem besøk i 2014. Videre deltok kun et fåtall personer fra AT i revisjonsarbeidet under besøkene i 2013, og dette gjør samarbeidet sårbart. Erfaringene tilsier at det er viktig både med relativt hyppige besøk, samt kontinuitet på begge sider for å utvikle gode relasjoner og tillitsforhold.

Samarbeidet i Tanzania

Norge har siden slutten av 1990 tallet vært engasjert i et skattesamarbeid med Tanzania. I begynnelsen ble det fokusert på skattepolitikk gjennom et institusjonssamarbeid mellom det norske og det tanzanianske finansdepartementet. Fra 2007 utviklet samarbeidet seg gradvis, og i dag gir Norge støtte til en rekke tiltak som bidrar til å utvikle kapasitet innen områdene skattepolitikk, skatteadministrasjon og åpenhet rundt skatt. Samarbeidet skjer gjennom et bredt spekter av aktører, blant annet det tanzanianske finansdepartementet, skatteetaten (Tanzania Revenue Authority/TRA), sivilt samfunn, samt andre departementer og statlige institusjoner med et ansvar innenfor utvinningsindustrien.

Innenfor temaet skattepolitikk har samarbeidet foregått gjennom to avtaler. Den første avtalen, som nå er utløpt, har støttet:

- Arbeid i skattekomiteen med utkast til lov om merverdiavgift og skatteadministrasjon. Lovforslaget ligger til behandling i parlamentet.

- Arbeid med ny politikk som begrenser mulighetene for skattefritak. En handlingsplan som tar sikte på å bringe skattefritakene ned fra 4 til 2 prosent av BNP innen 2016, er vedtatt.
- Et studie av «andre inntekter» til staten (gebyrer, brukeravgifter etc.) med fokus på institusjonelt ansvar og systemer for innsamling av inntekter.

Den andre avtalen gjelder støtte til TRA og ble inngått i 2012. Denne fokuserer på skattepolitikk og skatteadministrasjon i gruve- og petroleumssektoren. Kjernen i samarbeidet er opplæring i modeller for beregning av gruve- og petroleumsskatt for en bredt sammensatt ekspertgruppe fra sentrale statlige institusjoner. En slik nasjonal modellgruppe var i funksjon fra 2012. Det er også opprettet et operativt sekretariat i TRA med ansvar for IKT og koordinering mellom institusjonene. Videre omfatter avtalen vurderinger av avtalevilkår og forvaltningsrammeverket for gruve og petroleumssektoren. Den nasjonale modellgruppen har utarbeidet forslag til endringer som vil bli vurdert og eventuelt fulgt opp over en lengre tidsperiode. Avtalen har også blitt benyttet til å engasjere uavhengige konsulenter for å gi råd til myndighetene i forbindelse med revisjon av modell PSA (produksjonsdelings-avtale) for petroleum. Dette har styrket koblingen mellom modell PSA og relevante lover og forskrifter.

Institusjonssamarbeidet mellom Skatteetaten og Tanzania Revenue Authority (TRA)

Tanzania har store utfordringer knyttet til effektivt skattlegging, særlig av utvinningsindustrien, men også av store, internasjonale selskaper i andre sektorer. For å bidra til mer effektiv og korrekt skattlegging av store selskaper, signerte TRA og Skatteetaten i juni 2011 en fireårig intensjonsavtale om institusjonssamarbeid. Seks samarbeidstemaer er valgt ut i dialog mellom partene, basert på TRAs behov og Skatteetatens erfaring og kompetanse. I november 2012 ble samarbeidet formalisert gjennom en treårig avtale mellom tanzanianske og norske myndigheter. Avtalen har en ramme på til sammen 41 millioner kroner. Siden forrige rapport (fra midten av 2012 og i 2013), har Skatteetaten gjennomført 6 delegasjonsbesøk. Hvert besøk har typisk vart i to uker og bestått av et team fra Skatteetaten på 5 personer. Hovedfokuset hittil har vært støtte til skatterevisjoner med særlig fokus på gruvebeskatning, men også selskaper i andre sektorer har blitt dekket. Videre har det vært gitt støtte til arbeid med nasjonale retningslinjer for internprising, gjennomganger og forbedringer av revisjonsprosesser herunder behandling av klagesaker, strategi og bedre risikovurdering for å øke skatteinngangen fra store selskaper, samt praksis for beskatning av kapitalgevinst.

Resultater

- Utkast til ny lov om merverdi og skatteadministrasjon er skrevet.
- En handlingsplan for reduksjon i skattefritak i Tanzania er vedtatt.
- Utkast til en handlingsplan for reform av systemer for «andre inntekter» (gebyrer og brukeravgifter) er utviklet.
- En nasjonal skattemodell-gruppe er etablert og i funksjon.
- Forslag til endringer i avtalevilkår og forvaltningsrammeverk for gruve og petroleumssektoren er utarbeidet.

- Over 70 prosent av utestående skatterevisjoner i gruvesektoren er avsluttet. Det har gitt betydelige merinntekter til staten. I ett tilfelle ble det beregnet tilleggsskatt på USD 37 millioner.
- Praksisnotat for kapitalgevinstbeskatning er i sluttfasen etter flere konsultasjonsrunder.
- Nasjonale retningslinjer for internprising er i sluttfasen etter flere konsultasjonsrunder.

Samarbeidet i Zambia

En dialog om et skattesamarbeid med Zambia startet opp i 2006. De senere årene har hovedfokuset for samarbeidet vært oppbygging av spesialisert kapasitet innen gruvekatteadministrasjon og implementering av EITI (Zambia ble erklært EITI «compliant» i september 2012). I tillegg til å finansiere teknisk assistanse fra Skatteetaten, gir ambassaden i Lusaka direkte støtte til Zambia Revenue Authority (ZRA) og betaler for en rådgiver fra IMF innenfor temaet mineralbeskatning.

Nasjonal ressursmobilisering, herunder bekjempelse av skatteunndragelser og effektiv beskatning av virksomheter som utvinner naturressurser, er et gjennomgående tema i den norske ambassadens arbeid vis-à-vis zambiske myndigheter og sivilt samfunn. Gjennom åpne møter, media og samarbeid med sivilsamfunnsorganisasjoner har temaene og de overordnede målene i Skatt for utvikling-programmet blitt høyt profilert og kommunisert.

En vesentlig svakhet ved systemet for mineralbeskatning i Zambia er mangelfull informasjon fra gruveselskapene. Myndighetene mangler mekanismer for oppfølging og kontroll av data, noe som trolig bidrar til at betydelige verdier unnslipper beskatning. Som en del av skattesamarbeidet bistår Statistisk Sentralbyrå (SSB) nå zambiske myndigheter med å utrede et system for datainnsamling av produksjon og salg av mineralressurser. Formålet er økt oversikt over sektoren og en mer korrekt fastsettelse av skatte- og avgiftsgrunnlaget i gruvesektoren.

Ambassaden støtter også tiltak som omfatter den zambiske riksrevisjonen og etablering av en anti-hvitvaskingsenhet (Financial Intelligence Centre). Dette er ikke en del av Sfu-programmet, men tiltak som bygger opp under målsettingene i programmet.

Institusjonssamarbeidet mellom Skatteetaten og Zambia Revenue Authority (ZRA)

Zambia Revenue Authority og norske myndigheter (ved UD) inngikk i 2011 en avtale om bistand til «Large Taxpayer Revenue Administration» i ZRA for perioden 2011-2015. I desember samme år signerte Skatteetaten og ZRA en avtale om institusjonssamarbeid frem til desember 2014. Denne avtalen vil sannsynligvis forlenges med ett år for å sammenfalle med programperioden.

Det overordnede målet med institusjonssamarbeidet er å styrke graden av etterlevelse blant store skattebetalere, med særlig vekt på gruveindustrien. Programmet har fire hovedformål; bedre skatterevisjoner, styrket skatteforvaltning, effektiv skatteinnkreving og økt tillit mellom ZRA og gruveselskapene. Hovedfokuset

hittil har vært opplæring og kapasitetsbygging for å bedre revisjonskapasiteten i enheten som har ansvaret for gruvebeskatningen (Mining Unit). I 2013 bisto Skatteetaten med støtte ved skatterevisjoner av 11 gruveselskaper, og kontrollvirksomheten omfattet i økende grad leverandørindustrien. Samarbeidet inkluderte også kunnskapsoverføring og leveranser av dataverktøy for bedre kvalitets-sikring av valg og kontroll av selskaper. Både Skatteetaten og OECD bisto ZRA med opplæring i internprising. I flere tilfeller er forhold rundt internprising påtalt ved bokettersyn, men mer effektive løsninger krever regelendringer.

I 2013 gjennomførte Skatteetaten syv besøk, der tema var skattelovgivning, regnskap og skatterevisjon. Hvert besøk besto av et team på to til fire rådgivere, og hadde en varighet på to til tre uker.

Resultater

Institusjonssamarbeidet har bidratt til at ZRA har kunnet påta seg flere og større oppgaver i forvaltningen av gruvebeskatningen. Det er utarbeidet nye revisjonsrutiner, bokettersyn planlegges bedre, og utvelgelsen av revisjonsobjekter er i større grad basert på risikovurderinger. Bedre analyse, datainnhenting og bistand ved skatterevisjoner har ført til mer effektive kontrollrutiner og nye vurderinger av korrekt skattegrunnlag. Vurderingene omfatter selskapsskatt, produksjonsavgift (mineral royalties), personskatt, kildeskatt og merverdiavgift.

Fra årlig møte mellom Norge v/ambassaden og ZRA, med deltakelse også fra Skatteetaten og IMF. I forgrunnen (f.v): IMF's representant Tobias Rasmussen, Norges ambassadør Arve Ofstad, Zambias skattedirektør Msiska Berlin, og Skattedirektoratets internasjonale direktør Egil Martinsen.

Konkret har skattherevisjoner gjennomført med støtte fra Skatteetaten bidratt til ekstra innbetalinger på til sammen 88,2 millioner zambiske kwacha (ca. 96 millioner kroner) i 2013. Fra tidligere års skattherevisjoner er selskaper pålagt å innbetale til sammen 293 millioner kwacha (ca. 322 millioner kroner). Beløpet er delvis innbetalt og delvis bokført mot selskapers fradragsberettigede investeringer, hvilket kan innebære høyere skatteinnbetalinger kommende år.

Ytterligere betydelige beløp er identifisert som mulig ikke-betalt skatt eller uriktige krav om tilbakebetaling av merverdiavgift ved eksport av mineraler. Flere av sakene verserer for tiden i det zambiske rettsapparatet, og det er for tidlig å si hvor mye som faktisk vil kunne innkreves.

Samarbeid med det Internasjonale pengefondet (IMF)

En viktig del av IMF's arbeid er å gi råd om skattepolitikk og skatteadministrasjon til medlemsland. Norad har siden 2011 støttet to fond innenfor disse områdene. Det ene fondet (Tax Policy and Administration - TPA) er rettet mot generell skattepolitikk og skatteadministrasjon, mens det andre fondet (Managing Natural Resource Wealth - MNRW) arbeider med forvaltning av inntekter fra naturressurser. Den tekniske assistansen som tilbys gjennom disse fondene, vanligvis i form av to-ukers besøk av IMF-eksperter, kompletterer annet skatterelatert arbeid i IMF regi. En liten del av fondenes budsjetter går til å finansiere forskningsprosjekter innenfor relevante tema og til å arrangere regionale seminarer. Norad er representert i styringskomiteen i begge fondene.

Gjennom MNRW-fondet ga IMF i 2013 assistanse til 16 lav og lav-middelinntektsland, hvorav et flertall ligger i Afrika sør for Sahara. Arbeidet dekket primært utvikling av skattelovgivning/fiskale regimer, men fondet har også aktiviteter som omfatter skatteadministrasjon, finansforvaltning, etablering av petroleumsfond og statistikk. Progresjonen i prosjektene rapporteres gjennomgående å ha vært meget god, bl.a fremheves prosjekter i flere land innenfor temaer som revisjon av lover og avtaleverk, reformer av skatteadministrasjoner, etablering av makroøkonomisk rammeverk for å kunne håndtere store og fluktuerende inntekter, samt retningslinjer for statlige fond. Videre pågår det fem forskningsprosjekter og flere workshops er avholdt.

I TPA fondet har det i løpet av 2013 vært en betydelig økning i både størrelsen på prosjektene og i antall nye prosjekter. Siden forrige Sfu-rapport i 2012 har antall aktive landprogrammer økt fra 10 til 19, og det er større etterspørsel etter programmet enn tilgjengelige ressurser. I tillegg pågår det tre forskningsprosjekter som finansieres av fondet. Høsten 2013 ble det foretatt en uavhengig evaluering av noen utvalgte deler av programmet, som ble presentert i en «Lessons learned» rapport. Rapporten peker på en rekke forhold av betydning for om et prosjekt blir vellykket.

IMF har identifisert et behov for å styrke resultatstyring og rapportering knyttet til sine trust fond, og dette arbeidet ble startet i 2013 og fulgt opp i 2014. Det vil bli gjennomført midtveis-evalueringer av både TPA og MNRW i 2015.

I 2013 startet IMF prosessen med å utvikle verktøyet Tax Administration Diagnostic Assessment Tool (TADAT). Både Skatteetaten og Norad har vært involvert i denne prosessen fra starten. Verktøyet skal brukes til å vurdere styrker og svakheter hos skatteadministrasjoner, planlegge reformprogrammer, samt følge utviklingen i en administrasjon over tid. Både meget avanserte skatteadministrasjoner og administrasjoner med færre ressurser og enklere systemer, vil kunne ha nytte av dette verktøyet. Norge og Zambia har vært pilotland i utviklingen av TADAT. Målgruppen er skatteadministrasjoner og givere som arbeider med kapasitetsbygging. I norsk bistandssammenheng er verktøyet svært relevant for institusjonssamarbeid som involverer Skatteetaten og Oljeskattekontoret, dvs for både Olje for utvikling og Skatt for utvikling-programmene. Det er etablert et flergiverfond, og Norad har nylig inngått en avtale med IMF for perioden 2014-2018 og sitter i styringsgruppen sammen andre givere, IMF og Verdensbanken.

African Tax Administration Forum (ATAF)

ATAF er et forum for afrikanske skatteetater, opprettet i 2009, og med 36 medlemsland. Formålet er å fremme og legge til rette for et samarbeid mellom afrikanske skatteadministrasjoner som kan bidra til bedre og mer effektive skattesystemer. ATAF var tidligere en del av South African Revenue Service (SARS). Etter at 5 medlemsland hadde ratifisert avtalen, ble forumet i oktober 2013 registrert som en uavhengig juridisk enhet. Medlemslandene må betale kontingent, og målet er at denne etter hvert skal fullfinansiere sekretariatet. I tillegg til støtte fra Norad, støttes ATAF av utviklingspartnere fra Irland, Nederland, Storbritannia, Sveits og Tyskland. Det største bidraget er imidlertid «in-kind support» fra sør-afrikanske skattemyndigheter, men også nigerianske og botswanske skattemyndigheter bidrar med kapasitet til sekretariatet. Etter en vurdering av ATAFs virksomhet, herunder dens relevans for Skatt for utvikling-programmet, oppnådde resultater og fremtidige planer, inngikk Norad og ATAF nylig en 3-årig avtale for perioden 2013-15.

ATAF har et lite sekretariat og begrenset administrativ kapasitet, og organisasjonen har brukt noe tid på å få administrative styringssystemer på plass. I løpet av 2013 er det gjort viktige skritt i retning av å etablere en velfungerende internasjonal organisasjon, bl.a har et resultatbasert styringssystem og en strategisk plan for 2013-15 blitt utviklet. ATAFs virksomhet er i stor grad basert på bidrag fra medlemslandene, og en viktig plattform er arbeidsgrupper etablert på områdene internprising, informasjonsutveksling og skatteavtaler, samt indirekte skatter. Disse arbeidsgruppene ledes av representanter fra afrikanske skatteadministrasjoner. Et viktig arbeid for arbeidsgruppen som jobber med informasjonsutveksling, har vært å utarbeide en avtale mellom partene om gjensidig støtte i skatte-spørsmål, både når det gjelder informasjonsutveksling, forespørsler og inndrivelse av skatter for å motarbeide skatteunndragelse. En annen viktig del av ATAFs virksomhet er å arrangere treningsprogrammer og seminarer i samarbeid med medlemslandene. En rekke faglige arrangementer er gjennomført, bl a et seminar i samarbeid med IMF, og et nettbasert treningskurs innenfor skatterevisjon er utviklet og startet opp. Vertskapet for ATAF-arrangementene er ofte medlemslandene, og det betales ikke reisekostnader eller per diem til deltakere.

Organisasjonen har i 2013 inngått en samarbeidsavtale med OECD som tar sikte på å styrke skattesystemene i Afrika.

En svakhet ved ATAFs resultatrapportering har hittil vært et fokus på aktivitetsmåling. Det er forventet at rapporteringen de kommende årene vil være i tråd med det resultatrammeverket som nå er utviklet, med større fokus på resultater.

Regionalt seminar

Skatt for utvikling har siden oppstarten i 2011 arrangert årlige regionale seminarer for skattemyndighetene i våre samarbeidsland. Formålet er at landene skal dele erfaringer og lære av hverandre. Våren 2013 arrangerte sekretariatet, i samarbeid med ambassaden i Tanzania, et regionalt skatteseminar i Arusha. Temaet var tilgang til relevant informasjon for skattemyndighetene, både fra innenlandske kilder samt utveksling av informasjon mellom land. Tilgang til relevant informasjon er avgjørende for at skattemyndighetene skal kunne utføre sitt arbeid og iligne korrekte skatter. Representanter fra skatteadministrasjonen i Mosambik, Tanzania, Zambia, Uganda, Ghana og Norge var til stede, i tillegg til representanter fra finansdepartementet i flere av landene, ATAF, anti-korrupsjons/hvitvaskings enheter, Globalt Forum/OECD, representanter fra akademia og forskningsinstitusjoner. Formålet var å legge til rette for diskusjoner mellom skattemyndigheter når det gjelder felles utfordringer og mulige tiltak.

Presentasjonene og diskusjonene viste at viktig arbeid gjøres i landene, men at det er fremdeles gjenstår vesentlige utfordringer. Problemstillingene landene opplever er stort sett de samme, men de har i ulik grad funnet løsninger på dem. Tiltak som medlemskap i det Globale Forum og regional og internasjonal bistand gjennom ATAF og andre partnerskap, fremkom som viktig. Det meste av arbeidet må likevel gjøres hos landets egne myndigheter, og politisk støtte er avgjørende. Deltakerne uttrykte at de hadde hatt stort utbytte av diskusjoner med sine «søsterorganisasjoner» og eksperter på seminaret.

2. Multilateralt samarbeid

Norge er en aktiv deltager i det internasjonale arbeidet for bedre kontroll med internasjonale finansstrømmer, bekjempelse av skatteparadis og ulovlige internasjonale pengetransaksjoner. Gjennom Skatt for utvikling bistår vi våre samarbeidsland med å få på plass et mer robust skattesystem som kan redusere omfanget av den ulovlige kapitalflyten. Problemene kan imidlertid ikke løses bare gjennom tiltak i enkeltland, men må også angripes gjennom internasjonale regler og samarbeid. Bekjempelse av organisert kriminalitet og ulovlige kapitalbevegelser, herunder skatteunndragelse, er de siste årene plassert høyt på den globale politiske dagsorden. Flere tiltak er innført, som land-for-land rapportering og automatisk utveksling av skatteinformasjon, men fortsatt kan mye gjøres for å styrke utviklingslandenes kapasitet til å takle utfordringene. Flere internasjonale organisasjoner som Norge samarbeider aktivt med, jobber for økt åpenhet og bedre utveksling av skatterelatert informasjon.

Samarbeid med OECD

OECD har et eget program for skatt og utvikling som støttes av Norge ved Utenriksdepartementet. Prosjektet «Tax Inspectors Without Borders» er en del av samarbeidet, og tar sikte på å etablere en uavhengig enhet for å formidle skatterevisorer til skattemyndigheter i utviklingsland ved behov, f.eks ved revisjon av store selskaper. Under programmet Tax & Crime, som jobber for at ulike statlige institusjoner skal ha en helhetlig tilnærming i kampen mot økonomisk kriminalitet, er det første kullet skattekrim-inspektører uteksaminert. Det norske Skatteetaten er aktiv deltaker i OECDs ulike forum for bekjemping av ulovlig fiske og relatert kriminalitet, og finansiell støtte planlegges.

OECD er vertskap for sekretariater til to forum som jobber for åpenhet og utveksling av skatteinformasjon, men som ikke er ordinære deler av OECD. Norge er en aktiv deltaker i Det globale forumet for åpenhet og informasjonsutveksling for skatteformål (Global Forum on Transparency and Exchange of Information for Tax Purposes), som er et meget viktig tiltak for utveksling av skatteinformasjon mellom lands skatteadministrasjoner. Videre er Norge medlem av et forum for bekjempelse av hvitvasking av penger (Financial Action Task Force/FATF), og hadde presidentskapet fra juli 2012 til juli 2013. Forumet skal bidra til mer åpenhet rundt eierskap og finansielle transaksjoner. Eksempelvis kan nevnes at hvitvaskingsenheten i Zambia ble etablert som et ledd i FATF-samarbeidet.

Finansdepartementet deltar i OECD prosjektet Base Erosion and Profit Shifting (BEPS). Prosjektet ser på hvorvidt og hvorfor overskudd fra multinasjonale selskapers flyttes til andre land enn der virksomheten fant sted, og hva som eventuelt kan gjøres for å endre dette. I juli 2013 ga G20 møtet sin fulle tilslutning til OECDs handlingsplan på dette området. Planen skal utrede tiltak mot aggressiv skatteplanlegging og uthuling av skattefundamenter, og det er identifisert 15 nødvendige tiltak som skal slutføres i løpet av en toårs periode, fra september 2014 til desember 2015.

IMFs anti-hvitvaskingsfond

IMF har et omfattende arbeid mot hvitvasking og finansiering av terrorisme. Anti-Money Laundering and Countering Terrorist Financing Topical Trust Fund (AML/CFT TTF) er et globalt program for kompetansebygging og rådgivning innen anti-hvitvasking som støtter opp om IMFs faglige bistand. Norge er sammen med Sveits den største bidragsyteren.

Effektive systemer og gode kontroll-rutiner er viktig for å bekjempe hvitvasking og terrorfinansiering. God etterlevelse av standardene i det enkelte land kommer også det globale systemet til gode. Programmet ble evaluert i 2011/12 med svært gode resultater. Det er også rapportert om positive resultater for 2013 fra programmets arbeid i Nigeria, Paraguay, Mongolia og Oman.

Extractive Industries Transparency Initiative (EITI)

EITI er et globalt initiativ for å ansvarliggjøre myndigheter gjennom å kreve åpenhet om inntekter fra naturressurser. Fondet støtter institusjoner som arbeider med prosessen på landnivå, samt gir støtte til å organisere og publisere EITI-rapporter.

EITI er et viktig initiativ for åpenhet om betalingsstrømmer knyttet til utvinningsindustrien internasjonalt. Målsettingen er at vanlige innbyggere skal kunne kontrollere at myndighetene offentliggjør alle betalinger de mottar fra utvinningsindustrien, slik at de kan bli stilt til ansvar for hvordan pengene brukes. Norge bidrar både til driften av EITI og til en rekke fond og programmer for kompetanse og kapasitetsbygging knyttet til initiativet, både bilateralt og multilateralt. Også i 2013 var det sterk vekst både i antall land som søkte om medlemskap og antall land som ble godkjent som «EITI compliant», herunder G8-land som USA, UK, Frankrike, Tyskland, og Italia. En utvidelse av EITI-standarden som ble vedtatt i 2013, tar bl. a sikte på å dekke mer av verdikjeden, fra kontraktstadiet til endelig bruk av inntektene fra naturressurser. Standarden er egnet til å skape åpenhet om utvinningsselskapers aktivitet og pengestrømmene knyttet til dette, men det gjenstår mye før initiativet blir et virkelig effektivt våpen mot korrupsjon, skatteunndragelse, og misbruk av inntektene fra naturressurser.

Norge har støttet EITI fra starten av, både sekretariatet som har holdt til i Oslo siden 2007, og lokale EITI-enheter i en rekke land. Sfu-samarbeidslandene Mosambik, Tanzania og Zambia ble alle godkjent som «EITI compliant» i 2012, og møter således standardens krav til åpenhet. De norske ambassadene følger fortsatt prosessene tett.

3. **Forskning og kunnskapsformidling**

Gjennom støtte til internasjonale forskningsprogrammer bidrar Norge til å øke kunnskapsgrunnlaget og forståelsen av sammenhenger som berører skatt og utvikling, formidle kunnskapen og bruke den i utformingen av norsk bistandspolitikk, samt styrke forskningskapasiteten hos samarbeidspartnere i utviklingsland. Noen temaer som omfattes er betydningen av skatteparadis for kapitalflyt ut av fattige land, forholdet mellom skatt og statsbygging, datagrunnlag som bidrag til videre forskning og utforming av god skattepolitikk og problemstillinger rundt beskatning av multinasjonale selskaper, herunder naturressursbeskatning.

International Centre for Tax and Development (ICTD)

ICTD er et internasjonalt forskningskonsortium som ledes av Institute for Development Studies (IDS) i Storbritannia, og støttes av DfiD og Norad. Programmet, som er 5-årig, løper frem til 2016. Det overordnede formålet er økt kunnskap som kan bidra til at skattesystemer blir mer rettferdige, effektive og vekstfremmende.

Et rammeverk for rapportering, måling og oppfølging av resultater er nå på plass, og den første evalueringen av programmet ble gjort våren 2013. Vurderingene tilsier at resultatene er gode og risikoen moderat. Verdifull forskning innenfor skattepolitikk og skatteadministrasjon i lavinntektsland er publisert gjennom til sammen 25 arbeidsnotater og korte forskningsrapporter, og seks tidsskriftsartikler. Det er avholdt konsultasjonsmøter med relevante interessenter, herunder IMF, OECD og EU, og programmets kvartals-vise nyhetsbrev sendes til et

stort antall abonnenter. Flere prosjekter har vakt internasjonal oppmerksomhet, bl.a på områdene internasjonal beskatning, utvikling av skattedata og politiske og økonomiske effekter av lokale skattesystemer. En ny vurdering av programmet vil bli gjort våren 2014.

Tax havens, capital flows and the developing countries (TaxCapDev)

Forskningsprogrammet forvaltes av Norges Forskningsråd under paraplyprogrammet NORGLOBAL. Det ble opprettet i 2011, har fem års varighet og finansieres av Norad. Målet er ny kunnskap om hvilke utfordringer skatteparadiser medfører for utviklingsland, samt å styrke den flerfaglige kompetansen på feltet. Videre skal programmet bidra til kapasitetsutvikling i Norge og i utviklingsland og stimulere til nærmere samarbeid og utveksling av kunnskap mellom myndigheter og forskere i Norge og i Sør.

Programmet har hatt fire utlysingsrunder, og fire prosjekter er tildelt støtte. Det har vært en utfordring å få mange og gode nok søknader, og det er særlig den vitenskapelige standarden som ikke har vært god nok. Utlysningen i 2013 ga større muligheter for kapasitetsutvikling gjennom finansiering av doktorgrader og post-doc-stipender ved at beløpet som kunne tildeles hvert prosjekt ble økt. Det er kun ett prosjekt som er tildelt støtte siden forrige Sfu-rapport i 2012. Prosjektet, som ledes av Christian Michelsens Institutt (CMI), undersøker hvilke effekter skatteparadiser har på inntektssystemer, institusjoner og befolkningens deltakelse i afrikanske land, med spesielt fokus på Angola, Tanzania og Zambia. Ytterligere to søkere har fått tilbud om å sende inn reviderte søknader. De øvrige prosjektene i programmet er også i en forholdsvis tidlig fase, og det er foreløpig produsert et begrenset antall publikasjoner. Fra de tre prosjektene som pågikk i 2013 ble det publisert tre artikler i tidsskrifter, en bok (monografi), 20 rapporter og syv populærvitenskapelige publikasjoner.

African Economic Research Consortium (AERC) - Kapitalflukt ut av Afrika

Noe av Norads støtte til African Economic Research Consortium (AERC) er øremerket forskning på kapitalflukt og skatteunndragelse. Gjennom en utlysning i 2012 ble 15 studier innvilget støtte. Artiklene vil trolig bli publisert i «Capital Flight Book» av Oxford University Press. Som en del av kvalitetssikringen av artiklene har AERC arrangert tre seminarer for forskere om kapitalflukt og skatteunndragelse.

4. Sivilt samfunn

En viktig del av Skatt for utvikling-programmet er støtte til organisasjoner som arbeider for mer åpenhet, offentlig debatt og ansvarliggjøring av politikere på skatteområdet. For å kunne ha en sentral rolle, må slike organisasjoner være uavhengige, få tilgang til relevant informasjon og ha kompetanse til kunne forstå og bruke denne informasjonen. I 2013 støttet programmet åtte organisasjoner som jobber med å øke kapasiteten innenfor feltet skatt og kapitalflukt.

Financial Transparency Coalition

Financial Transparency Coalition er en sammenslutning av flere internasjonale frivillige organisasjoner som arbeider for finansiell åpenhet og mot ulovlig kapitalflyt. Koalisjonen har et administrativt samarbeid med Centre for International Policy og mottar støtte fra Utenriksdepartementet. Gjennom koalisjonen gis det støtte til Transparency International, Tax Justice Network, EURODAD, Global Witness, Christian Aid og Global Financial Integrity. Aktivitetene består i hovedsak av opplysningsvirksomhet, utredningsarbeid og anbefalinger til myndigheter og organisasjoner. Anbefalingene er knyttet til fem områder: Åpenhet rundt reelt eierskap, land-for-land-rapportering, internprising, automatisk utveksling av skatteinformasjon mellom land og harmonisering av lover mot hvitvasking.

2013 oppfattes av koalisjonen som et gjennombruddsår på flere av disse områdene. Ny lovgivning og standarder er innført i en rekke enkeltland samt i EU, og finansiell åpenhet er satt høyt på dagsorden i en rekke fora (G8/G20, OECD, FN-systemet). Både koalisjonen og de enkelte organisasjonene har i stor grad vært premissleverandører for denne utviklingen.

Tax Justice Network (TJN)

TJN er et globalt nettverk av organisasjoner, forskere, journalister og aktivister som jobber for mer åpenhet i det internasjonale finanssystemet. Dette gjøres ved å kartlegge, analysere og forklare årsaker og effekter av skatteunndragelse, skatteflukt og bruk av skatteparadiser. Nettverket legger til rette for kompetanseutvikling og påvirkningsarbeid rettet mot myndigheter, selskaper og internasjonale institusjoner. TJN har regionale medlemmer og partnere i Afrika, Latin Amerika, Europa og Australia. Siden 2011 har Norad støttet programmet «Mobilizing for Tax Justice». Programmet har som formål å sette skattespørsmål på den globale dagsordenen. I programperioden 2012-2015 er informasjonsarbeidet særlig rettet inn mot etablering av etiske retningslinjer, større åpenhet om hvem som er de egentlige eierne av selskaper, en internasjonal standard for land-for-land rapportering, åpenhet og ansvarliggjøring når det gjelder skattesystemer, samt en effektiv multilateral utveksling av skatteinformasjon.

I 2013 videreutviklet TJN nettstedet «Financial Secrecy Index». Dette inneholder nå rapporter og casestudier fra land over hele verden samt detaljerte landrapporter fra hemmeligholds-jurisdiksjoner. Nettverket følger ulike internasjonale prosesser rundt informasjonsutveksling og hemmelighold, og i forbindelse med OECDs BEPS-initiativ (Base Erosion Profits Shifting) organiserte TJN et forskningsseminar om internasjonalt samarbeid ved skattelekking av multinasjonale selskaper. Videre ble det arrangert en internasjonal konferanse innenfor temaet skatteunndragelse,

med deltakelse fra afrikanske sivilsamfunnsaktører, myndigheter, OECD, FN, akademiske institusjoner og media. Tilgjengeliggjøring av informasjon og analyser gjennom blogg og dokumentarer er viktige virkemidler for nettverket, og bloggen fikk i 2013 ca 2,2 millioner besøk. I 2013 ble boken *The Financial Curse* publisert. Utvikling av partnerskap er sentralt i TJNs virksomhet, og i mars 2013 lanserte nettverket koalisjonen «Global Alliance for Tax Justice» for å koordinere internasjonale kampanjer for rettferdige skattesystemer.

AFRODAD (African Forum and Network on Debt and Development)

Norad inngikk i 2012 avtale med nettverksorganisasjonen AFRODAD om støtte til programmet «Financial Transparency, Tax and Illicit Capital Flow». Organisasjonen har som mål å utvikle og styrke sivilsamfunnets bevissthet og kapasitet når det gjelder kapitalflukt og sammenhengen mellom kapitalflukt og utviklingsfinansiering. Dette skal oppnås gjennom forskning og analyser, styrking av globale og regionale nettverk og sivilsamfunns-koalisjoner, samt koordinerte påvirkningsstrategier. AFRODAD samarbeider nært med søsternetttverkene i Latin-Amerika og Europa; LATINDADD og EURODAD, og finansiering fra Norad har også dekket aktiviteter gjennomført av disse.

Forskning og analyser er et viktig grunnlag for policydiskusjoner og utvikling av et koordinert sivilsamfunnsarbeid. AFRODADs innsats har bidratt til å øke bevisstheten om sammenhenger mellom det internasjonale finanssystemet, skatt og utvikling, og til utvikling av sivilsamfunnsorganisasjoners kapasitet på dette feltet. Organisasjonen har også bidratt til å knytte sterkere koblinger mellom aktører og bygge opp andre store internasjonale koalisjoner som Global Alliance for Tax Justice og Financial Transparency Coalition (omtalt over). I løpet av 2013 er arbeidet effektivisert gjennom bedre koordinering på tvers av land og regioner.

I 2012 laget nettverket en studie av utenlandske investeringer i gruveindustrien i Malawi. Studien tok for seg kapitalflukt, skatteunndragelse og koblinger til utviklingsfinansiering, og anbefalte konkrete endringer. Funnene vekket stor interesse nasjonalt, og bidro til økt kontakt mellom parlamentarikere og sivilsamfunn. Saken fikk også oppmerksomhet i andre land i regionen og i den Afrikanske Union. Malawiske myndigheter har nå forpliktet seg til å gjennomgå sin politikk og lover knyttet til gruvedrift, og reforhandle gruvekontrakter med et internasjonalt selskap. Videre har Argentina og Ecuador revidert sine «Double Taxation Agreements» (DTA) bl.a som følge av en studie ledet av LATINDADD. Forskningen og påfølgende kampanjer medførte økt bevissthet om virkninger av avtalene og hvordan de potensielt kan underminere ansvarlige finansstandarder og skattegrunnlaget. Studien ble en innfallspport for en pågående dialog med skatteadministrasjonene i Latin-Amerika om endring av vilkår i disse avtalene.

Publish What You Pay (PWYP), Norge

PWYP Norge er den norske delen av et globalt nettverk av sivilsamfunnsorganisasjoner som arbeider for større finansiell åpenhet og ansvarlighet i forvaltningen av inntekter fra utvinningsindustrien. Det internasjonale nettverket organiserer og mobiliserer over 800 organisasjoner fra over 70 land, rike på naturressurser. PWYP Norge fungerer som et sekretariat for det norske nettverket

som består av 19 organisasjoner, og samarbeider bredt med ulike parter om felles aktiviteter og med å informere offentligheten. Norad har støttet organisasjonen siden 2008, og har inngått en ny avtale for perioden 2013-2015.

PWYP Norge har i flere år skapt og lagt premisser for den offentlige debatten vedrørende land for land- rapportering og vært sentral i medieomtalen av dette i Norge. I 2012 publiserte de rapporten «An Extended Country by Country Reporting Standard – A Policy Proposal for the EU». Arbeidet har fortsatt i 2013, blant annet gjennom debattmøter, nyhetsbrev, analyser og faglige rapporter samt aktiv lobbyvirksomhet, og organisasjonen har opplevd en sterk økning i bruken av nettsiden og andre sosiale medier. Gjennom sitt arbeid har PWYP bidratt til å påvirke norske og europeiske myndigheters posisjon i spørsmålet om innføring av strengere rapporteringskrav til selskaper som opererer i utviklingsland, og er medvirkende til at Norge har gått i retning av utvidet land-for-land rapportering.

Thomson Reuters Foundation (TRF)

I samarbeid med partnere arbeider Stiftelsen Thomson Reuters Foundation for en åpen og uavhengig presse gjennom opplæring av journalister og kapasitetsbygging i medieinstitusjoner. Media spiller en avgjørende rolle når det gjelder å fremme økt åpenhet og ansvarlighet i forvaltningen og bevisstgjøre befolkningen, og Norad har støttet programmet «Financial and Business Reporting, Africa» siden 2010. Formålet med programmet er å øke kvaliteten på afrikanske mediers dekning av finansspørsmål og næringsliv, herunder skatt og kapitalflukt.

I 2013 ga TRF opplæring i å dekke saker knyttet til skatt og dens betydning for utvikling, til 86 journalister samt lokale kursledere fra alle regioner i Afrika. Det ble også gitt tilbud om påfølgende mentoropplæring. Alle deltakerne har produsert nyhetssaker om relevante emner, bl. a om gruveavtaler i Senegal og behandling av investeringer i Etiopia, noe som har ført til at en del av sakene har kommet høyere på den politiske agendaen. Opplæringen har også medført at avisredaksjoner, sivilsamfunnsorganisasjoner og journalistiskoler selv har fått økt kapasitet og fokus på skatt og ulovlig kapitalflyt.

En ekstern gjennomgang utført på oppdrag fra Norad i 2013 legger til grunn at gjennomføringen av opplæringsprogrammet har vært av høy kvalitet. Rapporten påpeker imidlertid svakheter knyttet til bærekraft og partertilnærming. Som en oppfølging av dette, er det i dialog mellom Norad og TRF gjort justeringer i planene for en ny 3-årsperiode. Blant annet er det lagt mer vekt på institusjonell kapasitetsbygging for å gjøre lokale aktører i stand til å videreføre aktivitetene på egenhånd. Videre legges det større vekt på utvelgelse av deltakere og oppfølging i etterkant av opplæringen, i tillegg til forankring i medieorganisasjonene de jobber i.

Kirkens Nødhjelp (KN)

Skatt og utvikling er en viktig del av Kirkens Nødhjelps arbeid. Gjennom et globalt program «Ressurser for finansiering og utvikling», som implementeres i åtte land (Angola, Brasil, Guatemala, Malawi, Myanmar, Sør Afrika, Tanzania og Zambia), arbeider KN særlig opp mot utvinningsindustrien i utviklingsland for at ressurser skal bidra til å produsere velferd og utvikling for befolkningen. Det overordnede

målet med programmet er ansvarlig styring av nasjonale ressurser for rettighetsbasert utvikling. For 2013 rapporterer KN om viktige resultater som påvirkningsarbeidet har bidratt til i bl.a Angola, Brasil og Malawi.

I Tanzania og Zambia arbeider Kirkens Nødhjelp sammen med de norske ambasadene for en bærekraftig forvaltning og mer rettferdig fordeling av naturressursene. I Tanzania har samarbeidet også omfattet miljø og arbeidsvilkår. I Zambia sprer Zambia Tax Platform kunnskap om skattespørsmål og fremmer målet om et mer effektivt og rettferdig skattesystem. Initiativet er organisert av Centre for Trade Policy and Development (CTPD) som mottar støtte fra Kirkens Nødhjelp. Forumet har blitt en viktig stemme i den offentlige debatten rundt skattespørsmål.

Kirkens Nødhjelp har sammen med andre sivilsamfunnsorganisasjoner aktivt jobbet for innføring av land-for-land rapportering i Norge, og var høsten 2013 en sentral aktør i arbeidet overfor Stortinget med å styrke den nye loven.

Caritas Norge (CN)

Formålet med Caritas arbeid innenfor skatteområdet er å øke lokalsamfunnenes kapasitet og kompetanse til å motvirke korrupsjon og bidra til en positiv utvikling lokalt og nasjonalt. Det legges vekt på å bygge kapasiteten til lokale organisasjoner og befolkningen for øvrig.

I Zambia er Caritas en viktig stemme i arbeidet med å promotere et rimelig skattesystem som sikrer at landets naturressurser kommer befolkningen til gode, og den norske organisasjonen jobber tett med det lokale Caritas-kontoret. I 2013 har organisasjonen bidratt med opplæring i budsjettering og revisjon, og publisert en rapport om utvinningsindustriens effekt på lokalsamfunnet. Også i andre land, som Uganda, Honduras og El Salvador er viktige resultater oppnådd, bl. a etablering av lokale nettverk og revisjonskomiteer.

Centro de Integridad Publica (CIP)

CIP er en mosambikisk sivilsamfunnsorganisasjon som jobber med åpenhets-spørsmål og rettigheter i Mosambik. Den norske ambassaden i Mosambik støtter organisasjonen gjennom et felles giverfond. CIPs hovedformål er å fremme menneskerettigheter, integritet, åpenhet, etikk og godt styresett i den offentlige sfære, og organisasjonen arbeider med å skape åpenhet og debatt rundt inntektsstrømmer fra landets naturressurser.

CIP har i løpet av 2013 publisert ti rapporter knyttet til petroleum, kull og mineralsektoren. Flere av publikasjonene stiller kritiske spørsmål ved om Mosambik får sin rettmessige andel fra utvinningen av disse ressursene. CIP har også deltatt i et nasjonalt komite-arbeid for å følge opp Mosambiks forpliktelser i henhold til EITI og i en rekke debattfora knyttet til dette. Videre har organisasjonen drevet påvirkningsarbeid for mer åpenhet om kontrakter og opplæring av Mosambiks parlamentarikere om sentrale utfordringer knyttet til inntektsgenerering fra naturressurser.

CIP har bidratt til å skape offentlig debatt, økt kunnskap og engasjement rundt åpenhet i utvinningsindustrien. Blant annet har deres arbeid har vært medvirkende til at myndighetene i desember 2013 publiserte en rekke store utvinnings-kontrakter. CIP har også bidratt til at lovverket knyttet til petroleum og kull er forbedret, og at midler kanalisert til lokalsamfunn fra de internasjonale selskapene blir publisert i EITI-rapporten.

Anneks 1

Finansiell støtte (i millioner NOK)	2012	2013
Styrking av skattemyndighetene i Mosambik, Tanzania og Zambia	31,7	43,8
Annen støtte til styrking av skattemyndigheter (IMF Topical Trust Funds, ATAF og regionalt skatte-seminar)	7,1	9,4
Multilateralt samarbeid (OECD, IMF's anti-hvitvaskingsfond)	7,4	10
Forskning (ICTD, TaxCapDev, AERC)	16	16,5
Støtte til sivilsamfunnsorganisasjoner (Financial Transparency Coalition, Tax Justice Network, AFRODAD, Publish What You Pay, Thomson Reuters Foundation, Centro de Integridad Publica. Den skatterelaterte støtten til Kirkens Nødhjelp og Caritas er ikke inkludert da den er vanskelig å skille fra den bredere programstøtten.)	24	27
Totalt	86	107

Norad

Norwegian Agency for Development Cooperation

Postal address

P.O. Box 8034 Dep. NO-0030 OSLO

Visiting address

Ruseløkkveien 26, Oslo, Norway

Tel: +47 23 98 00 00

Fax: +47 23 98 00 99

postmottak@norad.no

www.norad.no

